

BUITEN

14^E JAARGANG N^O. 21.

ZATERDAG 22 MEI 1920.

HELMOND'S NIEUWE GEMEENTEHUIS. HET OUDE KASTEEL TE HELMOND.
In een volgend nummer komen wij op dezen merkwaardigen aankoop terug.

BUITEN

Geïllustreerd Weekblad
aan het Buitenleven gewijd

Redacteur: Mr. A. LOOSJES.

INHOUD:

HELMOND'S NIEUWE GEMEENTEHUIS, ILLUSTRATIE . . .	BLZ. 241
KINDEREN DER ZEE (2I), NAAR HET ENGELSCHE VAN H. DE VERE STACPOLE	„ 242
HET KASTEEL VAN PIERREFONDS (SLOT), DOOR MR. A. LOOSJES, GEÏLLUSTREERD	BLZ. 244—249
HET PAARD IN DE WIEG, C.S. DOOR CORN. J. GIMPEL .	BLZ. 246
AMSTERDAM'S STAALHOF, DOOR F. W. DRIJVER	„ 248
KWAIDAN OF GEHEIMZINNIGE VERHALEN UIT HET OUDE JAPAN, VRIJ NAAR HET ENGELSCHE VAN LACFODIO HEARN	„ 248
WIELEWAAL (GEDICHT), DOOR A. C. V. D. B.	„ 249
ONZE LIEVE VROUWE BEDSTROO, DOOR F. W. DRIJVER, GEÏLLUSTREERD	„ 250
EEN PRACHTIGE VASTE PLANT, DOOR E. TH. W., GEÏLLUSTREERD.	BLZ. 217, 250—251
RIJZEN VOOR ZEEMANSKWARTIER DOOR G.	BLZ. 250
WONDRE VERHALEN UIT DE WILDE NATUUR, DOOR F. ST. MARS, VERTAALD DOOR S. J. BARENTZ—SCHÖNBERG	„ 251
DE VOORMALIGE KLEINE- OF LIEVE VROUWE KERK TE EDAM, DOOR A. L., GEÏLLUSTREERD	„ 252

Uitgave van SCHELTEMA & HOLKEMA'S BOEKHANDEL
K. Groesbeek & Paul Nijhoff -AMSTERDAM-

KINDEREN DER ZEE.

2I) Naar het Engelsch van H. de Vere Stacpoole.

BOEK II.

HOOFDSTUK XI.

DE WOEDE VAN MAGNUSS.

INDIEN Ericsson evenveel had afgeweten van ijs, als van kabels, zou hij de boot niet hebben vastgelegd, zooals hij het had gedaan.

De boot dreef in dezelfde strooming als de berg, maar de bovenstroom waarin de boot dreef, was sneller dan de onderstroom, welke den voet van den ijsberg meevoerde. De boot bleef dus aan haar anker rukken en de spleet waarin de anker tand vastzat, scheurde uit, niet vertikaal doch diagonaalsgewijs. Een groot brok ijs brak af, waardoor het anker nu bevrijd werd en de boot vroolijk wegdreef in dezelfde richting welke de ijsberg volgde, doch sneller.

Ericsson zag in één oogopslag wat er was gebeurd, er was geen oogenblik te verliezen; en zijn jas en schoenen wegwerpend, sprong hij te water.

Schwalla wist dat de boot niet ver weg kon zijn en de reden dat zij haar niet kon zien, was eenvoudig deze, dat de ijsvloer in een inham lag van den berg, in een kleine baai, waarvan de vooruitstekende punten het uitzicht belemmerden. De mogelijkheid was niet buitengesloten dat de boot zich op een afstand bevond van een paar meter: in elk geval kon zij niet veraf zijn.

Zij zag het hoofd van den zwemmer achter de ijskaap verdwijnen en zij wachtte, zonder den minsten angst te gevoelen. Schwalla had nog nooit van haar leven vrees gekend. De Dood behoort bij den Breidifjord, zooals de nacht, het zonlicht, en de meeuwen. Hij is vloeibaar in het water en vloeiend in de lucht en drijft mede met de nevelen; zij had haar geheele leven met hem gespeeld en vreesde hem evenmin als het leven zelf.

Zij wachtte; en terwijl zij wachtte, hoorde zij den berg tot de zee zingen en de klokketonen van de golfjes om de groote ijsmassa klinken.

Twee minuten gingen voorbij — drie — vier — vijf. Vijf minuten is, onder sommige omstandigheden, een ontzettend lange tijd en Schwalla, nu toch eindelijk bevreesd wordend,

had plotseling een gevoel, alsof de IJsgaest zijn hand op haar hart had gelegd. Voor het eerst in haar leven voelde zij angst, niet voor zichzelf, maar voor haar metgezel.

„Er is iets met hem gebeurd.”

Deze gedachte kwam plotseling over haar, als een Oostenwind, die de geheele wereld om haar heen deed bevriezen. Had die de gekoude water hem doen verstijven? Zij vroeg dit, doch het eenige antwoord dat zij ontving, was de stem van den ijsberg, even onverschillig voor alle menselijke dingen als de stem der waternymf in de rivier.

Nog steeds gingen de minuten voorbij en de vraag begon zichzelf te beantwoorden. Ja, er was ongetwijfeld iets met hem gebeurd. Indien hij de boot gevonden had, zou hij gemakkelijk aan boord hebben kunnen klimmen en nu reeds terug zijn geweest.

Zij stond juist op het punt zich eveneens te water te begeven en in dezelfde richting te zwemmen als waarin hij was verdwenen, toen het geluid van riemen hoorbaar werd en zij het volgende oogenblik den boeg van de boot om de vooruitspringende punt van het ijs zag verschijnen. Ericsson was druipnat en zag er uit als iemand, wien kort tevoren iets vreeselijks was overkomen. Hij legde aan en het meisje sprong in de boot. Nauwlijks hadden haar voeten de planken aangeraakt of zij boog zich voorover, en legde haar hand op zijn arm, als om er zich van te overtuigen, dat hij het wel werkelijk was. In deze kleine daad lag veel opgesloten. Twee menschen van het vasteland, zoo juist aan zulk een gevaar ontsnapt, zouden veel hebben gesproken, maar deze kinderen der zee praatten, nu het gevaar voorbij was, er bijna niet meer over.

„Zij was van den berg weggedreven,” sprak Ericsson, „en het koude water kreeg me te pakken. Ik dacht dat het met me gedaan was, tot ik in het water kwam aan de andere zijde van den ijsberg; dit scheen kokend heet na het andere. Toen werkte ik mij in de boot.”

Schwalla had zijn jas en schoenen medegenomen alvorens er in te stappen, doch hij deed ze niet aan.

„Ik zal terugroepen,” zeide hij. „Het zal me drogen en tegelijk verwarmen. Hé, dat water, het is alsof ik er nóg in ben!”

De boot was iets te groot om door één man geroeid te worden, doch dit was niets voor Ericsson, die zich na een mijl roeiens volkomen had hersteld. Zijn krachtige gestalte was van zijn jeugd af ontwikkeld geworden door de zee. Men kon van hem zeggen, dat hij onvermoeibaar was. Slechts onder de zeelieden der Noordelijke landen en misschien in de Ponanteesche divisie der Fransche marine vindt men zulke menschen; — mannen die tien uren achtereen kunnen roeien, met slechts nu en dan een rustpoos; mannen die ontberingen kunnen lijden, zonder het bijna te bemerken. Zij zijn de ware heerschers der wereld, omdat zij de meesters zijn van de zee.

Er was niemand op de pier om hen te begroeten, ofschoon verscheidene visschersbooten, waaronder die van Gunarsson, binnen waren.

Toen Ericsson de boot vastlegde, zag hij rond om te zien of Magnuss zich in de buurt bevond, maar deze was nergens te bespeuren.

Hij liep dus met Schwalla de straat door, en na haar bij haar deur goedendag te hebben gezegd, keerde hij terug.

Van Magnuss was niets te zien in den tuin, noch op de droogplaats; daarom opende hij de voordeur en trad binnen. Deze deur verleende direct toegang tot de woonkamer, zooals dit bij alle IJslandsche huizen, door menschen van dezen stand bewoond, het geval is. In een der hoeken stond een bed, waar Ericsson op sliep; verder waren er een kachel, een tafel en een paar stoelen, als de eenige meubelen. Op een plank stond de onvermijdelijke, met houtsnewerk voorziene IJslandsche kist en met punaises tegen den muur bevestigd, hing de al even onvermijdelijke beeltenis van Jón Sigurdsson.

Jón Sigurdsson, patriot en staatsman, is de nationale godheid en er is haast in het geheele land geen huis, waar men zijn portret niet vindt. Het behoorde aan Magnuss; Schwalla had het hem ten geschenke gegeven, daar haar gevoel van vaderlandsliefde even groot was, als dat van Magnuss zelf. Het was haar bijdrage geweest aan de inrichting van hun huisje.

Magnuss zat te rooken, den rug naar het portret van Jón Sigurdsson gekeerd; zijn elleboog rustte op de tafel.

„Hallo, hallo,” riep Ericsson. „je bent dus terug, hoe is het met visschen gegaan?”

„De kabeljauw heeft een anderen weg genomen,” antwoordde Magnuss.

„Wel, dan zullen ze er morgen wel weer zijn”, zeide Eric-

son, terwijl hij zijn pet op een stoel gooide en zijn pijp opstak.

Magnuss zweeg. Hij scheen woedend te zijn over het een of ander, en Ericsson, inplaats van hem in zijn sop te laten gaarkoken, wilde weten wat het was.

„Ik ben den ijsberg eens gaan bekijken.”

„Ging je alleen?” vroeg Magnuss, wien pas een half uur geleden door Gunarsson was verteld, dat Schwalla en Ericsson samen waren weggegaan.

„Nee,” antwoordde Ericsson. „Ik had iemand bij me — je nicht.”

„Schwalla?”

„Ja, Schwalla.”

„O, is ze met jou gegaan?” Magnuss slikte, zooals iemand doet die een pil in zijn mond heeft genomen en probeert haar naar binnen te werken zonder een slokje water.

De steeds toenemende vertrouwelijkheid tusschen Schwalla en Ericsson was hem reeds dagen lang een doorn in het oog geweest en het feit, dat zij geheel alleen met hun tweeën waren gaan roeien, deed hem zeer, alsof een sondeernaald de fijnste en teerste deelen van een wond bereikte.

Daarop barstte hij los.

„Zij heeft geen recht om met jou mee te gaan. Zij is met Gudmundsson verloofd, dat weet je heel goed, en bovendien is zij mijn nicht.”

„Waar praat je eigenlijk over?”

„Ik heb het over Schwalla.”

„Je spreekt een heeleboel onzin en je hebt geen hersens in je hoofd.”

„Nee, maar ik heb een hart in mijn lijf. Dat is meer dan jij hebt.”

„Ga door — ga door,” sprak de ander. „Ga gerust je gang. Je bent precies zooals dat gekke gedicht van je, dat men evengoed van voren naar achteren, als anders om kan lezen, en waar men toch op geen enkele manier uit wijs kan worden.”

Deze beleediging, zijn gedicht aangedaan, kalmeerde Magnuss oogenschijnlijk, doch zij verergerde zijn woede.

„Je hoeft je roer niet naar dien kant te wenden,” antwoordde hij. „Of er al of niet verstand in me zit, heeft niets met de zaak te maken. Houd voet bij stuk.”

„Welke zaak?”

Toen kende Magnuss' drift geen grenzen meer. Hij sprong op, sloeg met zijn vuist op tafel en zag den ander recht in de oogen.

„Ik heb je hier niet gebracht om me te verraden. Ik heb je hier niet gebracht om mijn nichtje in het ongeluk te storten. Zij is de toekomstige vrouw van Gudmundsson. Ik ken je! Ik zal het aan Gudmundsson vertellen. Ik zal het aan haar vader vertellen. Bij G-d, ik zal haar vader waarschuwen. Ik ken je. Je hebt geen recht om alleen met haar in een boot uit te gaan. Ik ken jou!”

Hij schreeuwde als een bezetene. Toen wendde hij zich plotseling om en rende het huis uit.

Ericsson ging naar de deur en keek hem na, totdat hij in de richting van de zee verdween.

Toen greep Ericsson zijn pet en ging den tegenovergestelden kant uit, naar de Flóka vallei. Hij kwam voorbij de kleine pastorie waar Dominé Olsen op zijn weilandje aan het werk was. Hij kwam voorbij de kerk, daarna langs Schwalla's woning en daalde toen in de vallei af. Hij vervolgde zijn weg langs den oever der bruisende rivier, bijna geheel onbewust van zijn omgeving.

Zijn geest was geheel in de war. Hij dacht niet zoozeer aan Magnuss als wel aan Schwalla. Magnuss had hem krege en boos gemaakt door zijn domheid. Hij had niets tegen Schwalla in den zin; de geheele zaak was bespottelijk. Toch hadden de woorden van Magnuss, Schwalla's beeld helderder voor zijn geestesoog gebracht. Het beeld dat hij van haar in zich omdroeg, had warmer tinten gekregen, leven en beweging.

Wat was deze nieuwe sensatie welke hem vervulde, zijn gecstelijk evenwicht verstoorde en hem verraste zooals slechts iets geheel onbekends iemand verrassen kan?

Was hij verliefd op Schwalla?

Nee, het was geen liefde, tenminste niet die liefde welke een man voor een vrouw gevoelt, volgens zijn begrip van liefde. Dat gevoel was volkomen objectief en deze nieuwe sensatie was subjectief.

Sedert de laatste veertien dagen, ja eigenlijk sedert zij de haven tezamen hadden bezocht, had een zonnige geest allerlei fijne, vriendelijke draden gesponnen tusschen hem en het meisje. Haar vroolijke, opgewekte groet wanneer zij

elkander ontmoetten, haar welluidende en vriendelijke stem, haar belangstelling in het huis, de plaat welke zij aan Magnuss had gegeven, met al deze dingen had een goedaardige spin haar webbe tusschen hen geweven. Zelfs Helgi, de vos, had een paar blauwe draden hieraan toegevoegd. De kleine blauwvos huppelde mede met Schwalla in zijn gedachten, terwijl hij speelde met haar rokken.

Nee, hij was werkelijk evenmin op Schwalla verliefd, als op Helgi. Doch zij hadden beiden een warm plekje in zijn hart veroverd, dat nog door niemand was bezocht en geheel onbekend was en zij hadden er op de een of andere handige manier bezit van genomen, zooals hij het huisje van Gudmundsson had veroverd. Magnuss' malle beschuldiging zou, indien zij hem niet zoo boos had gemaakt, hem hebben doen lachen. Het was alsof een blinde, eerlijke man beschuldigd was van valsch spel bij het kaarten, of iemand die niet hield van bijen, deze te gaan houden.

Schwalla was voor hem Schwalla, — een stukje opgewektheid en gastvrijheid, een stuk heldere hemel, een stevige warme handdruk. Indien hij zijn gedachten in woorden had kunnen overbrengen om de bekrompenheid van Magnuss te veroordeelen, zou hij hebben gezegd:

„De duivel hale die vrouwen! Wat hebben zij te komen tusschen Schwalla en mij? Zij had evengoed een man kunnen zijn. Nu zal, iederen keer als ik haar de hand druk, of tot haar spreek, die malle Magnuss beginnen te schreeuwen en te gillen.”

„Whooo — whrill.”

De kreet van een regenfluit bracht hem weer tot zichzelf. Hij was Gudmundsson's bungalow reeds een heel eind voorbij. Het duivelsbolwerk van de Flóka-vallei omringde hem en sloot hem geheel in, en in de plechtige stilte van deze grootsche verlatenheid sprak luide de stem der rivier. Hij zette zich neer op een rots bij een zalmvijver, welke als een stille gedachte lag temidden van het drukke gepraat van den stroom. Hij herinnerde zich hetgeen Schwalla had gezegd over de Nymf en het gevaar van in slaap te vallen aan den oever der Flóka en deze herinnering kwam niet tot hem op de gewone wijze, doch door een innerlijke stem.

Het was de stem van Schwalla. Hij hoorde de woorden, alsof zij slechts een minuut tevoren waren uitgesproken — hij hoorde de welluidende volle stem, een van die zeldzame vrouwenstemmen die uiting schijnen te moeten geven aan zóóveel, dat elke golving van den geest, iedere invallende gedachte, door haar wordt opgevangen, en die altijd klaar zijn om in een zacht lachen over te gaan.

De woorden der meeste menschen schijnen gedwongen, de natuurlijke stem is iets zeldzaams en toen hij daar zat en er naar luisterde, kwam iets in zijn binnenste in beroering, waardoor hij nog nooit tevoren bewogen was.

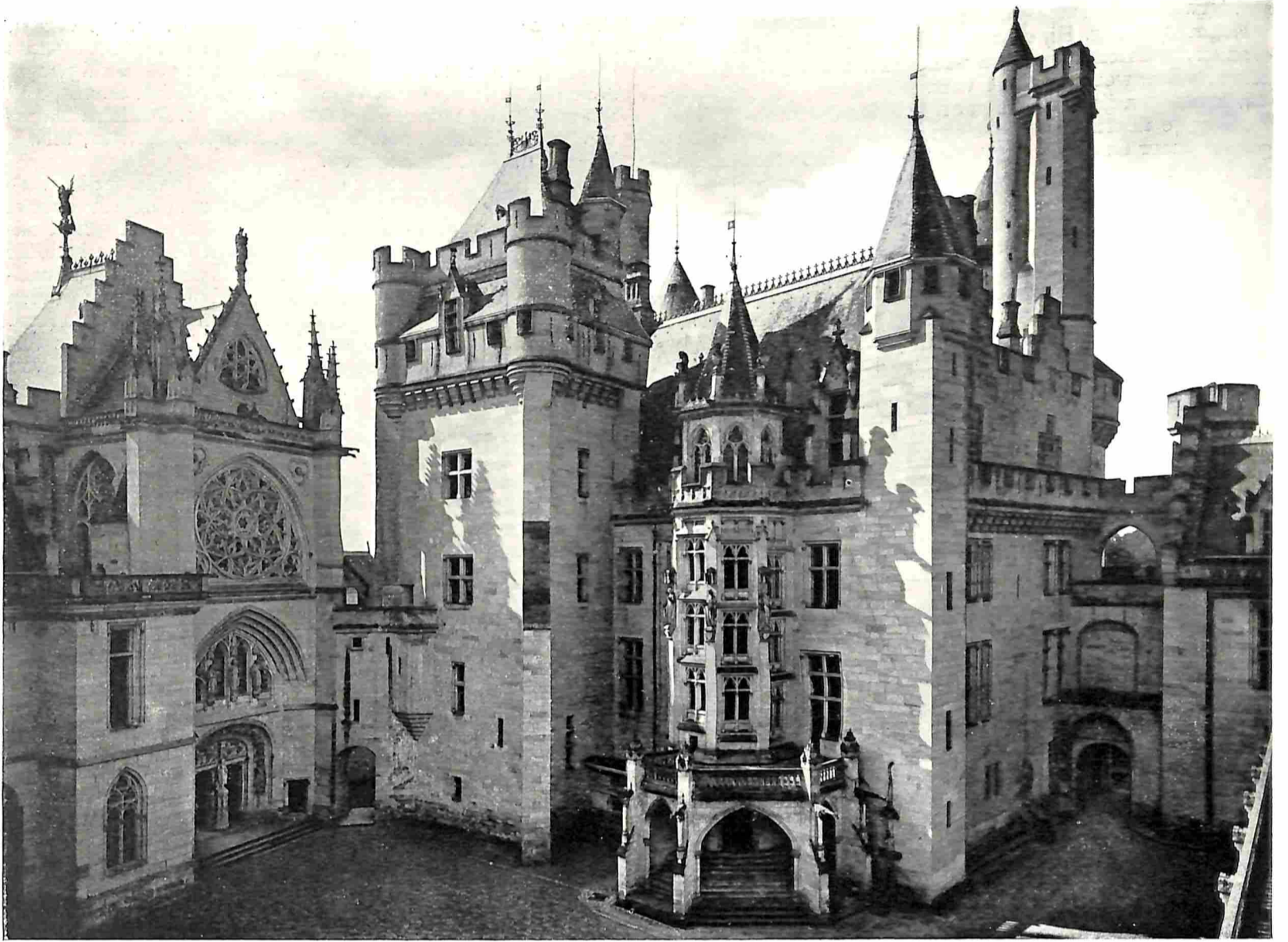
Zijn hart ging uit door de verlaten vallei, naar een huis met palissaden, waar een meisje voor stond met een kleinen blauwvos; hij nam hen even in zijn armen — want een hart heeft armen zoowel als vleugels — hield hen even vast en kwam weer terug in de vallei.

Het vosje had evengoed een plaatsje in zijn armen gevonden als het meisje, want als de ziel wordt aangeraakt door de liefde, heeft zij liefde voor allen. Op den bodem der ziel van elken man ligt het zaad van de liefde, maar het kan slechts dán tot vollen bloei geraken, wanneer de liefde het heeft aangeraakt; dan in een enkelen nacht, soms in één oogeblik, vindt het groote wonder plaats, zonder dat de mensch dit volkomen kan begrijpen. Bij Ericsson kwam de verandering als een warm, zacht, veelomvattend gevoel, dat hem verdraagzaam deed zijn jegens dingen, waarover hij zich nog een uur van tevoren zou hebben geërgerd. Evenals een glas fijne wijn iemand een oogeblik een opwelling kan geven van vriendelijkheid, deed het ontwaken van zijn hart hem grootmoedig zijn jegens de meest gewone dingen.

(Wordt vervolgd).

Verbetering.

In het nummer van 15 Mei l.l., blz. 238, 2e kol., regel 2 vlgg. van boven, staat: „Voor al in de kleur ziet hij een oppervlakkige gelijkenis met werk den stichtschen meester Paulus Moreelse (1571—1638) met leerling van Michiel Jansz. Mierevelt.” Men leze dezen zin aldus: „Voor al in de kleur stelt hij een oppervlakkige gelijkenis vast met werk van den stichtschen meester Paulus Moreelse, leerling van Michiel Jansz. Mierevelt.”

HET KASTEEL VAN PIERREFONDS.
ZUIDOOSTHOEK VAN HET BINNENPLEIN. LINKS DE KAPEL IN 'T MIDDEN DE DONJON MET EERETRAP. RECHTS
DE HOOFDINGANG.

HET KASTEEL VAN PIERREFONDS.

(Slot).

BIJNA twee en een halve eeuw hebben daar de bouwvallen van het eens zoo schitterend kasteel gelegen, en de tijd hielp het werk der vernieling voltooien.

Eén lichtzijde vertoont deze vroegtijdige vernieling: zij geschiedde in den aanvang der 17de eeuw, juist toen de krijgskundige beteekenis der middeleeuwsche burchten verdween, waarna deze — niet 't minst in ons land — belangrijk zijn verbouwd, en meer of min vreedzame landhuizen werden. Wie Pierrefonds als gaaf specimen van middeleeuwsche bouwkunst deed herrijzen, behoefde niet, door 't negeeren van latere veranderingen, onwaar te worden.

In 1858 werd op voorstel van de „Commission des monuments historiques” door Napoleon III last gegeven tot den opbouw van het kasteel van Pierrefonds. Wie anders dan Viollet-le-Duc, onder wiens hand de Parijsche Notre Dame, ondanks archeologische bedenkingen, in nieuwen luister was verrezen — aan de ingrijpende restauratie-werken, die in 1845 waren aangevangen, werd toen de laatste hand gelegd: in 1860 waren zij voltooid) — was bevoegd dit werk te leiden?

Na de noodzakelijke omvangrijke onderzoekingen en voorbereidende werken, werd in 1863 met den bouw aangevangen. En in 1870, vóór Frankrijks vernedering, rees het monument van middeleeuwschen riddertrots en vorstelijke verfijning met zijn dikke muren en geweldige torens weder ten hemel.

Viollet-le-Duc kon slechts over weinig gegevens omtrent het oorspronkelijk uiterlijk van het kasteel beschikken; maar de platte grond der gebouwen was duidelijk onder het puin te herkennen. Verder kon uit zorgvuldig bijeengezochte brokstukken met zekerheid slechts vastgesteld worden, hoe de slotkapel er moest hebben uitgezien; ook waren de beelden der torens bewaard gebleven of teruggevonden, terwijl bovendien

omtrent de verdedigingsmiddelen, waarvan Viollet-le-Duc blijkens zijn „Dictionnaire raisonné” zulk een grondige studie had gemaakt, weinig twijfel bestond. Maar overigens moest hij zijn kennis der middeleeuwen te hulp roepen en zijn kunstgevoel, twee begrippen, die tot ontsteltenis van velen die meenen dat slechts het sentiment den kunstenaar zijn weg heeft te wijzen, voor Viollet-le-Duc één waren.

* * *
De gebouwen van Pierrefonds' kasteel vormen ongeveer een rechthoek, welks korte zijden naar het zuiden en noorden zijn gericht. Aan elken hoek, en bovendien in het midden van alle zijden, rijzen geweldige ronde torens op; allen dragen een naam, den naam van de heldenfiguur, verpersoonlijking van ridderdeugd, wiens beeld — 3 M. hoog — in een nis van den toren is aangebracht. De grootste toren, rechts van den hoofdingang, heet Charlemagne; hij wordt ter rechterzijde door den Caesar- en ter linkerzijde door den Arthur-toren geflankeerd. Aan de westzijde staat de toren Alexander; aan de noordzijde bevinden zich de Godfried van Bouillon-, Jozua- en Hector-torens; aan den oostelijken muur ten slotte vindt men Judas de Makkabeër, een toren die tevens de slotkapel bevat: „een familie-heiligdom, uitgespaard in den buik van een tot de tanden gewapend leviathan,” om met Busken Huet te spreken.

De ingang van het kasteel bevindt zich aan de zuidzijde; men bereikt hem door de buitenwerken, ommuurde, door rapoort aan, en ontzagwekkend verheft zich de steenmassa voor u; al dadelijk vallen aan de geweldige torens de schietgangen op, de „machicoulis”, die daar als reusachtige steenen ringen zijn; bij nadere beschouwing ziet men ze langs alle muren aangebracht. Over ophaalbruggen, langs wachttorens

en gekanteelde muren komt men ten slotte binnen het kasteel, op het indrukwekkende binnenplein. Rechts van den ingang, en met de Charlemagne- en Caesar-torens één geheel vormende, rijst de donjon, het verblijf der slotheeren, op, dat er grimmig zou uitzien als het niet gesierd werd door de „escalier d'honneur". Deze trap, een torenvormige uitbouw, die rijk-gothische motieven vertoont, en met eenige beelden is gesierd, is een stukje weelde tegen een brok middeleeuwsche barschheid, en doet even denken aan Vlaamsche stadhuizen, in de verte ook aan de beroemde trap van het kasteel van Blois aan de Loire. Viollet-le-Duc heeft klaarblijkelijk ook in het uitwendige van dit vorstenverblijf zijn tweeledig karakter willen doen spreken, dat van militaire sterkte en residentie van een weelde-beminnend heer. Het is zeer de vraag, of deze trap vroeger dit weelderig aanzien heeft gehad. Op de tekening van het kasteel, opgenomen in Viollet-le-Duc's reeds meermalen genoemde „Dictionnaire raisonné" heeft de trap-toren een veel eenvoudiger uiterlijk, dat waarschijnlijk meer met de werkelijkheid in overeenstemming was. Trouwens, nog andere verschillen met wat hij van het kasteel liet worden, vallen daarbij op, zoo aan den vierkanten toren links van de trap, die ook tot het verblijf van den kasteelheer behoort.

Inwendig bevat dit verblijf tal van vertrekken van den meest verschillenden aard, kleine en groote; beneden kelders, keukens, bediendenkamers, en dan verder salons, slaapkamers, kleedkamers; van enkele zijn bij dit artikel afbeeldingen opgenomen. De geheele aankleding der wanden, de schouwen, de zolderingen, doen den Nederlander onmiddellijk denken aan het werk van Dr. Cuypers. De meeste decoraties zijn dan ook uitgevoerd naar teekeningen van Viollet-le-Duc en vaak zijn 't voorstellingen, ontleend aan de ridderromans, als het Roelandslied en de Arthursage. Zoo zien wij boven de schouw in de zaal op de tweede verdieping van den Caesar-toren koning Arthur met zijn acht ridders der tafelronde: Galaad, Lancelot, Perceval, Arpin, Tristan, Gauvain, Sapher en Valentin. (Afgebeeld op blz. 249 boven).

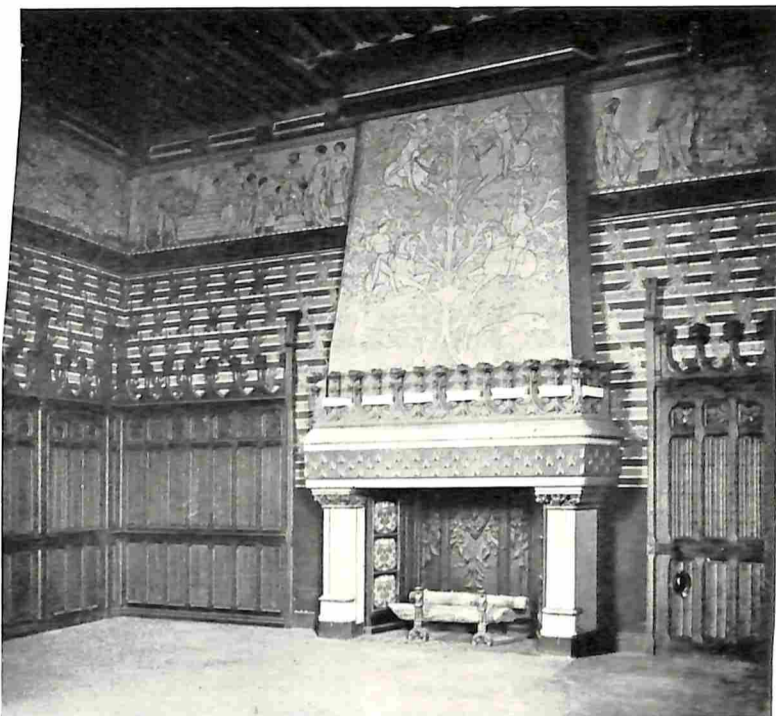
Naast dit ridderlijk verblijf trekt de kostelijke gevel der slotkapel de aandacht, met haar rijk beeldhouwwerk om en boven de deur. Het roosvenster, wat hooger, draagt in hooge mate bij tot den treffenden indruk, die dit gothische miniatuur-bedehuis maakt, deze kanten gevel, tusschen de ernstige slotmuren gevat.

Wat verderop voert een hooge en breede trap naar de vertrekken, voor het garnizoen bestemd, die den geheelen noordelijken vleugel en een gedeelte der aangrenzende ruimten besloegen. Het ruiter-standbeeld hier, werk van Frémiet, stelt Lodewijk van Orleans voor; behoort het eigenlijk wel in deze omgeving? Die vraag kan zeker niet rijzen bij het aanschouwen der monsters, ijselijke gevleugelde fabeldieren, die op de steenen borstweringen der trap zijn aangebracht, en waarvan wij een tweetal in beeld brachten. Werk van Viollet-le-Duc weer, maar middeleeuwsch toch ook. Paul Gout roemt ze bijzonderlijk, „ces êtres chimériques, assemblages bizarres d'organes, naturels réunis par la fantaisie de l'artiste. . . En empruntant au moyen âge ce mode de décoration, Viollet-le-Duc sut apporter, dans sa manière d'en varier le thème, une originalité et une ingéniosité surprenantes." Datzelfde geldt ook voor de goten, de waterspuwers, als die op blz. 246 afgebeeld, een vooroverleunende draak, die zich met de nagels aan de muren van het gebouw vastklemt. Is dat geen levend kunstwerk van iemand die, geïnspireerd door den geest der middeleeuwen, toch iets van zich zelve gaf? En datzelfde geldt voor zoovele détails die in dit kasteel te bewonderen zijn, voor de betimmeringen, voor de beschilderingen, voor de grendels en sloten zelf. Waarlijk, Viollet-le-Duc was een veelzijdig kunstenaar!

Daar de geringe beschikbare plaatsruimte ons noodzaakt, slechts het allerbijzonderste te vermelden, willen wij over de garnizoensruimte niet uitweiden, slechts vermelden, dat er hier in 1595 zeventienhonderd Napolitanen en driehonderd Walen onderdak vonden, wat eenig denkbeeld van den omvang geeft!

In den westelijken vleugel bevindt zich de groote zaal, bestemd voor plechtige bijeenkomsten en feestmaaltijden (afgebeeld op blz. 247), de treffende „salle des Preux," die haar naam ontleent aan de beelden der negen dapperen boven den breeden schouw. Ook hier leeft de tijd van het ridderlijk epos voor u op.

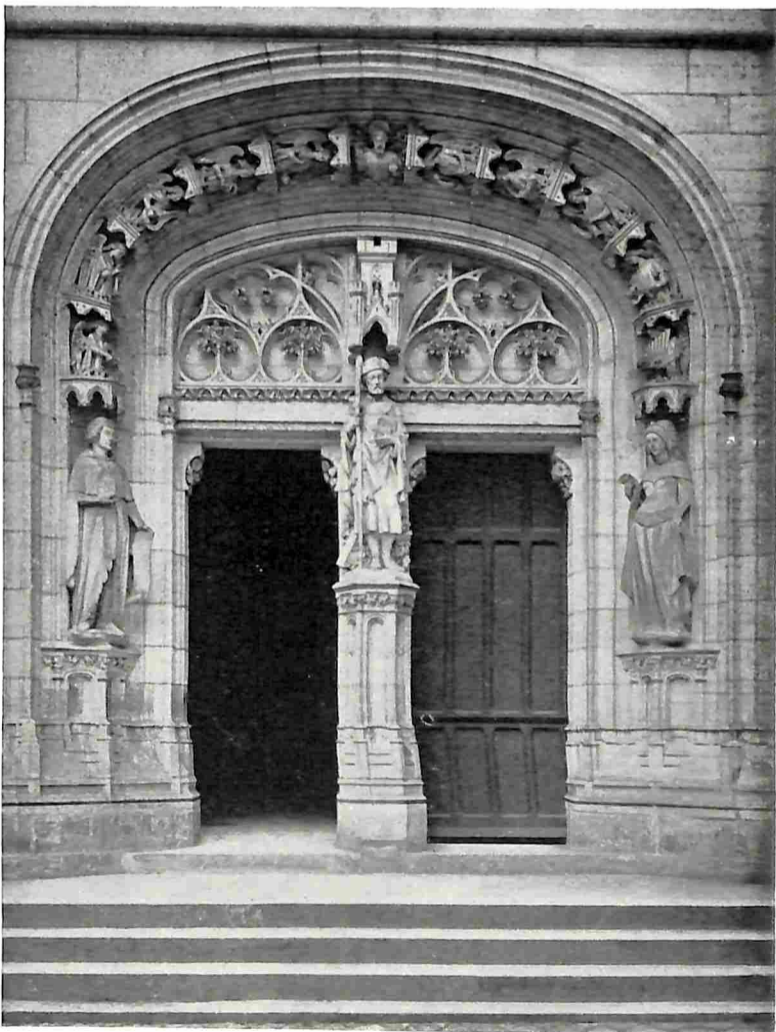
Is deze stoffeering historisch te verdedigen, waar hoogst-

HET KASTEEL VAN PIERREFONDS.
SLAAPVERTREK IN DEN DONJON.

waarschijnlijk eerst na Louis d'Orleans' dood het inwendige van 't kasteel gesierd werd, en de poëzie van zijn zoon Karel en die zijner trouvères zulk een geheel anderen geest ademt als die van de chanson de Roland? Hoe 't zij, ze is in elk geval in overeenstemming met het karakter van den feodalen ridderburcht.

Vermelden wij ten slotte nog de overdekte galerij langs de groote zaal om het binnenplein, afgebeeld op blz. 248. En dan de gevangnissen. Wel zelden schijnen kerkers zoo ruim en goed ingericht te zijn geweest als in dit kasteel. In vier van de acht torens vindt men ze, op twee verdiepingen boven elkaar. De Arthur-toren is zelfs in 't bezit van „ou-

HET KASTEEL VAN PIERREFONDS.
INGANG VAN DE SLOTKAPEL.

bliettes," de onderaardsche kerkers, waarin men gevaarlijk geachte vijanden spoorloos en voor eeuwig kon doen verdwijnen. Zeker, ook in andere kasteelen weet men ze u aan te wijzen, en in de Bastille zouden ze ook geweest zijn, maar in de meeste gevallen moet de waarheid hiervan betwijfeld worden; duidelijke aanwijzingen hebben echter het bewijs geleverd, dat ten opzichte van den Arthur-toren van 't kasteel Pierrefonds geen twijfel gewettigd is.

De Jozua-toren, en wel de gansche toren, had een geheel andere bestemming; welvoegelijkshalve zwijgen wij er verder over. Ook in andere kasteel-beschrijvingen hebben wij nooit uitgeweid over de kleine vertrekken, waarin de mensch pleegt te verrichten, wat onze vrienden de honden, mits zij „zindelijk" zijn, gewoonlijk op straat doen.

Belangstellenden in middeleeuwsche vestingbouwkunst kunnen in het kasteel van Pierrefonds hun hart ophalen en den merkwaardigen samenhang van valbruggen, overdekte gangen, veilige gewelven, sluippoorten, vluchttorens en een ongenaakbaren waterput bewonderen. Zij kunnen opmerken, dat de muren 5 à 6 M. dik zijn — die van het Muiderslot „slechts" 1.50 M. —; dat het verblijf van den slotheer desgewenscht geheel van de overige gebouwen kon geïsoleerd worden, en dan dus een vesting op zich zelf vormde; zij kunnen opmerken, dat men zich van de vertrekken, voor de soldaten bestemd, slechts naar de verdedigingswerken kon begeven door de torentrappen, zoodat enkele getrouwen verraderlijke soldaten den toegang konden beletten, en het zeer moeilijk was tot den donjon door te dringen dan daartoe geroepen. Van de groote zaal, tot welke de mindere goden geen toegang hadden, voeren daarentegen een groot aantal uitgangen naar de „chemins de ronde" Er is een afzonderlijke toegang met aansluitende gewelven om het kasteel van de noodzakelijke behoeften te voorzien, zonder dat hierdoor elders opstopping ontstond. En zoo is er nog zooveel meer, dat aantoonst welken graad van volmaking de vestingbouwkunst omstreeks 1400 had bereikt. Dit alles is geen product van Viollet-le-Duc's fantasie, maar het resultaat van zijn diepgaande onderzoekingen op 't gebied der middeleeuwsche verdedigingsmiddelen, en berust op vaststaande feiten. Reeds in dit opzicht is een bezoek aan 't kasteel van Pierrefonds in hooge mate leerzaam.

* * *

Het kasteel Pierrefonds is een ongeëvenaard merkwaardig staal van middeleeuwsch-Fransche kunst en kennis. Maar niet minder spreekt het van het buitengewoon meesterschap van hem, die het deed herrijzen.

Bedenkingen, die tegen sommige zijner opvattingen kunnen worden geopperd, mogen nooit doen vergeten, dat Viollet-le-Duc een groot man was, een architect en kunstenaar „bij de gratie Gods".

Het zou zeker niet in den geest van den eenvoudige Meester zijn geweest, zoo uitvoering ware gegeven aan de plannen, eenige jaren vóór den wereldoorlog gerezen, om ter zijner eer een monument op te richten. Maar hoe overbodig ook ware dit geweest! Heeft hij zich zelve niet op tal van plaatsen in Frankrijk monumenten opgericht? En is een der wel-sprekendste niet het kasteel van Pierrefonds?

A. L.

HET PAARD IN DE WIEG C.S.

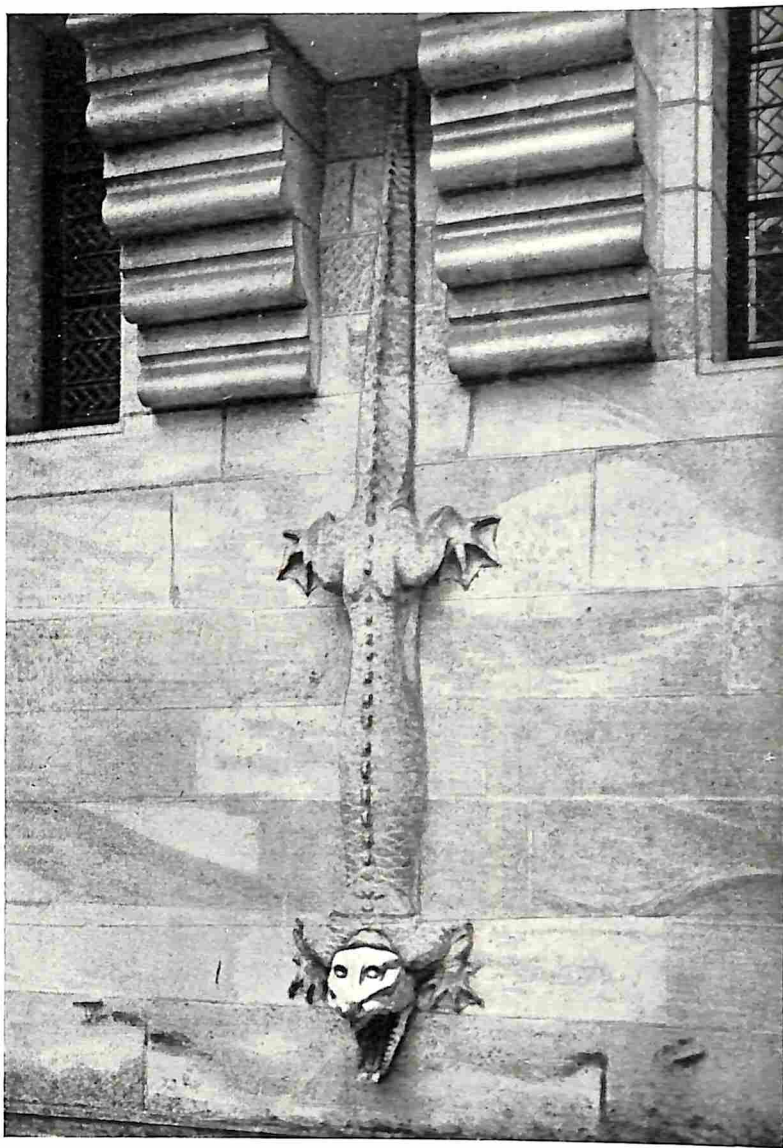
IN het maandblad „Amstelodamum" vroeg ik eenige maanden geleden hoe het te verstaan was, dat een bekende herberg op den Dam te Amsterdam eeuwen lang den naam „De Hond in de Pot" kon dragen. Immers op een herberg, waar de hongerige en dorstige reiziger ieder oogenblik van den dag, en desnoods van den nacht, het noodige moet kunnen bestellen, mag nimmer het spreekwoord, dat de hond in den pot is, van toepassing zijn, en dus leek mij dat distinctief niet bijzonder gelukkig gekozen. Tenzij in vroeger eeuwen deze spreekwijze nog een andere beteekenis zou gehad hebben.

Op die vraag kwam geen enkel bevredigend antwoord in. Evenwel wezen nadien eigen aantekeningen en vergelijkingen mij het spoor van de oplossing aan, en juist wilde ik in „Amstelodamum" de uitkomst mededeelen, toen ik in „Buiten" van 27 Maart de vraag van den heer Drijver naar „het Paard in de Wieg" gesteld zag; een vraag die zich ook reeds de schrijvers van „The History of Signboards" gesteld hadden en die door Van Lennep en Ter Gouw in hun Boek der Uithangteekens is overgenomen en gecritiseerd, maar niet verder gebracht. Om nu niet tweemaal hetzelfde te behoeven schrijven, mogen deze beide analoge gevallen, en nog eenige andere ter toelichting, hier tegelijk behandeld worden, terwijl ik dan de Redactie van „Amstelodamum" beleefdelijk verzoek een en ander uit dit stukje te willen overnemen.

Waar wij in een tijd leven, dat de taal der gevelteekens van de voorgeslachten onverstaanbaar is geworden, en zeker die der gecombineerde teekens, waarvan de beide bovengenoemde een paar voorbeelden geven, moeten wij allereerst de eenvoudige waarheid in 't oog houden, dat de huisnamen voor hen grootendeels waren wat de huisnummers zijn voor ons. Grootendeels, want niet alle huizen droegen namen. De patricische droegen er geen, al werden ze in de omgangstaal van het volk vaak aangevoelen als het huis met de Hoofden, het Huis met de Slangen, het Huis van Oetgens e.d. Maar koopmanshuizen en winkels konden er niet buiten; zelfs hing hun bestaan er aan.

Zoo groot was veeltijds de reputatie van een bekend huis, dat het oude gevelteeken slechts noode verwisseld werd voor een nieuw. Vaak liet men het oud uithangteeken hangen naast het nieuwe, ook als het tegenwoordige bedrijf, dat in het huis werd uitgeoefend, in niets geleek op het vorige.

Evenzoo ging het met de gevelsteen. Gevelsteen nu zijn niets anders dan *versteende uithangteekens*. (Maar hierover thans niet). Stond een huis, laat ons zeggen een herberg, sinds onheugelijke jaren bekend als „de Pot", en vestigde uit te hangen, b.v. omdat hij nu eenmaal Hondius heette of omdat er reeds zoovele andere in de buurt waren — de Zwarte Hond, het blauwe Hondje, de Roode Hond, de En- onder den gevelsteen van den Pot een uithangbord met den Hond aanbrengen. Hij kon ook een tweeden gevelsteen, de manier zooals in de Wijde Kapelsteeg te Amsterdam geschiedde). Hij kon echter ook de beide steenen combineeren, en

HET KASTEEL VAN PIERREFONDS. WATERSPUWER.

HET KASTEEL VAN PIERREFONDS.
DE „SALLE DES PREUX”.

dat gaf den man dan soms aanleiding tot een zonderlinge, maar daarom des te meer aandachttrekkende illustratie. Zou hij-zelf, in het gewone geval dat hij b.v. Jan Hendricksz heette, van nu aan zeker Jan Hendricksz in de Pot zijn, thans, nu hij zich met een zaak die „de Hond” zou voeren, in „de Pot” vestigde, zou dat huis voortaan gewoonweg „de Hond in de Pot” heeten, ongeacht de spreekwoorden of spreekwijzen die de zaak belachelijk zouden kunnen maken. Men was aan dat gebruik eenmaal gewoon en de veronderstelde Jan Hendricksz gaf nu den steenhouwer last een steen te beitelen waarop een hond met zijn kop in den pot gestoken zat. Daar er veel herbergen „de Pot” bestonden — ik ken er elf alleen te Amsterdam — en heel wat Honden uithingen — daarvan zijn mij 21 bekend — is het te begrijpen, dat de voorstelling veelvuldiger en verbreid voorkwam; ook in Engeland kwam „The Dog's Head in the Pot” voor. *)

„Het Paard in de Wieg” behoort tot dezelfde categorie. Het zal duidelijk zijn, voor wie den gewonen loop van zaken, hierboven geschetst, niet in het oog houdt, dat er iets buitengewoon geheimzinnigs is in zoo'n gewiegd paard, dat, om zijn situatie vooral goed te doen uitkomen, ten overvloede voorgesteld is met de beenen in de lucht. Dat het in een beruchte buurt voorkomt, lijkt mij gewoonweg toeval; ook in niet-beruchte buurten komen zulke gecombineerde distinctieven immers voor. De Koddige Opschriften van Jeroense noemen evengoed een bordeel, waarin „De Boer in de Kan” wordt voorgesteld, met het onderschrift:

De boer in de kan,
Die wil komt an,

maar natuurlijk had een dergelijk teeken evengoed in ieder andere, fatsoenlijke, buurt gelezen kunnen worden.

De schrijvers van de „History of Signboards”, die ook het „Paard in de Wieg” kenden (in 1667 in St. Martin's Land) vonden het eveneens razend geheimzinnig. Zij zochten den oorsprong in Nederland en óók in een verdachte beteekenis. Zij beweerden zelfs dat in vroeger eeuwen de Engelsche vrouwen te deugdzaam waren om een bedrijf gelijk onder dit teeken verstaan moest worden, te willen uitoefenen en dat daarom vrouwen uit Nederland „dit gewone zinnebeeld der bordeelen” naar Engeland overbrachten!

Van Lennep en ter Gouw wijzen terecht op de „Hostess

*) Het huis met „de Hond in de Pot” in den gevel stond op den hoek van Dam en Eggertstraat; het komt reeds voor op de titelpagina van Hooft's Ware-nar uit het midden der 17de eeuw en geeft het hoekhuis bij het Ellendigen-kerkhof te zien. Nu is mij op deze plek oudtijds wel geen huis met enkel „de Pot” bekend, — wel een huis „de Pot” op de Damshuis en „de Olypot” op een andere plek van de Plaetse. Maar wel weet ik uit andere bron, dat in de omgeving van de Waag een Potsteeg gelegen heeft, en dit wijst op het zeer waarschijnlijke bestaan van een juist in dezen hoek gelegen huis, waaraan die steeg haar naam ontleend had. G.

Quickly”, die Shakespeare ten tooneele voert, onder de regeering van Hendrik IV, „en zij was voorwaar niet van elders gekomen.” Een tweede Engelsche lezing is, dat de naam oorspronkelijk „het Paar in de wieg” zou zijn, dimin. „Het Paartje, dat later het Paardje of het Paard werd.” Vernuftig gevonden, maar waarom dat Paard een *wieg* koos, legden zij niet uit. Zoo etymologiseerden Jacob Larwood en John Camden Hotten (van wie de eerste de in 1918 overleden Nijmeegsche archivaris Mr. H. D. J. van Schevichaven was) er op los om het geheimzinnige paard op stal te brengen.

Eigenaardig mag het zeker heeten, dat, evenals bij „de Hond in de Pot” ook in het andere geval een *spreekwoord*: „een peert in een wiege”, gelijk de heer Drijver aantoonde, een nevenbeteekenis geeft aan het distinctief van een huis. Op het voorbeeld van de koorlijst in de Oude kerk zullen we niet ingaan, omdat hier het beeld niet zuiver hetzelfde is als op de huisteekens; immers er zijn nog een kat en een ezel aan toegevoegd, die een bijkomende rol zullen hebben te vervullen.

Uit de ruim tienduizend Amsterdamsche huisnamen, die ik in ongeveer twaalf jaar verzamelde, moge een greep uit de gecombineerde gevelteekens doen zien, dat deze vrij talrijk voorkomen. „De Os in de Bruiloft” (‘t zij van de Bruiloft van Cana of „de Mennisten Bruiloft”, die ook vaak voorkomt) was in ‘t midden der zeventiende eeuw het uithangteeken van een herberg. Wat de voorstelling te zien gaf, kunnen we gissen. „De Spanjaard in ‘t Laken” kon men in 1653 vinden in de Heintjehoeksteeg. Daar woonde Hendrick Spanjaert, „factor in lakenen, die in „‘t Stuk laken” een Spaansch edelman moet hebben afgebeeld. „De ouwe Prins in ‘t Spikerboor was in 1637 in de Kalverstraat. Van „de Boer in de Kan” hebben we reeds gesproken. Nog heden is te zien op de Lijnbaansgracht 333 „het Mannetje in de Laers” en omstreeks 1870 in de Reestraat 13 zat „het Kalf in den Ketel”. Opmerkelijk was ook „de goude Dyamantketen in de Vriesche Sleutel.” in 1632 op de Rozengracht; opmerkelijk omdat in

HET KASTEEL VAN PIERREFONDS.
FABELDIER OP DE BORSTWERING VAN DE TRAP AAN
HET BINNENPLEIN.

het teeken van den Frieschen smid, dat door den juwelier gehandhaafd en met een nieuw distinctief verrijkt was, in het genoemde jaar woonde Siegfridus Saccus, een boekdrukker, die geen eigen teeken had opgehangen, en dus zijn huis voldoende aangewezen achtte door het *bestaande* gecombineerde gevelteeken. Tot deze rubriek behoort ook waarschijnlijk „de Kat met de Speld” in 1694 in de Rozenstraat en „de Duyvel aan de Keetens”, in 1642 op den Dam. In die keetens echter vermoed ik iets anders dan oorspronkelijk een uithangteeken. Een der leden van het Watergeuzengeslacht Duyvel had hier vermoedelijk een herberg, die stond op een punt waar oudtijds de Plaetse met kettingen, bij oproer en volksophooping, werd afgesloten. De Duyvel aan de keetens was dus een praktische plaatsaanwijzing en kan tegelijk aanleiding gegeven hebben tot een dankbare, aandachttrekkende illustratie!

Opmerkelijk, dat de Engelschen meestal in plaats van ons *in* het gewone voegwoord *en* hebben: the Lion and Ball, the three Pheasants and Scepter, the Ox and Compasses; een enkel geval hier en daar uitgezonderd, the Bull in the Oak, wat, net weer als bij het Paard in de Wieg, tot diepgaande onderstellingen aanleiding kan geven.

Veel verzamelateriaal en voortdurende studie blijven echter de eenige middelen om op het nog zoo goed als braak liggende gebied der gevelsteenentaal raadsels op te lossen.

CORN. J. GIMPEL.

AMSTERDAM'S STAALHOF.

DAER zijn noch heden ten daghe claere merckteeken hiervan dat bij de borghers van Amsterdam groote heerlickheit ende frequentie van wolle weverije ende volderije gheweest is” — aldus luidt het in de vertaling van de, in het Latijn gestelde, beschrijving onzer hoofdstad, uit den jare 1611, door Johannes Isaäk Pontanus, hoogleeraar te Harderwijk.

Tot die overgebleven „merckteeken” behoort, behalve de benaming van het, den Amsterdammers welbekende, magazijn van aardewerk op den Kloveniersburgwal „Blauw Jan” en de naam o.a. van de Staalstraat, het, zich in deze be-

vindende, Staalhof, waarvan in „Buiten” van 3 April j.l. een afbeelding voorkwam, welke het gebouw weergaf, zooals het er, na de onlangs voltooide restauratie van den gevel, uitziet.

Vóór het jaar 1631 waren de Staalstraat en de Zwanenburgerstraat grachten op den oever van den Amstel. Waar zich eens de stads Steenhouwerij bevond, die omstreeks 1625 verplaatst werd, stichtte de Stedelijke Overheid in 1641 de Zaaial, „met een muur van 't ander werk afgescheiden” zijnde, zooals Commelin in zijn Beschrijving van Amsterdam zegt, „een treffelijk nieu ghebouw, met twee onder en boven vierkante kameren voorzien, de eene tot vergaderplaats der Hoofthuyden en d' ander voor de Staalmeesters, voor aan de straat met een zinnelijke (= zinnebeeldige) gevel pronkende, 't Stads wapen, Zayen en andere vercierselen, dese neering betreffende, zulks te kennen gevende”. Opdat de gildemeesters, die vereeuwigd zijn op Rembrandt's meesterdoek uit 1661, de „Staalmeesters,” het laken en de zijde zorgvuldig zouden kunnen keuren, was aan hun vergaderplaats, op de „Verwers graff” uitkomende, een „overhaal kamer” aangebracht, „galerie en vierkante open lucht zijnde.”

De Staalmeesters werden uit de winkeliers, ten getale van acht, door Burgemeesteren en Schepenen uit een, hun door de „Hoofthuyden” aangeboden, dubbeltal gekozen.

Eigenaardig is het dat de vroegere Waardijs of Keurmeesters, die hun vergadering en lootplaats op het Stadhuis hielden en aan wie reeds in 1411 bijzondere voorrechten toegekend werden, jaarlijks door Schepenen en Raden — nadat deze op een Crucifix gezworen hadden dat zij slechts zoodanige mannen zouden benoemen, die de „Drapperye” in eere zouden houden — op den Goeden Vrijdag, na het preeken van de passie, gekozen werden. Uit den eed, welken de leden van dit college, bij het aanvaarden van hun betrekking moesten afleggen, blijkt dat deze dag niet bij toeval, maar veel eer met een bedoeling voor die verkiezing was aangewezen. Immers, de laatste clause van het eedsformulier hield de belofte in, dat den functionaris, na getrouwe plichtsbetrachting „De Heere, die op den Goeden Vrijdag zijn bittere passie aan den kruyse leed, te bate komen zou in den uystersten noot.”

F. W. DRIJVER.

Kwaidan of geheimzinnige verhalen uit het oude Japan

(Vrij naar het Engelsch van LACFODIO HEARN)

EEN DIPLOMATIEKE ZET.

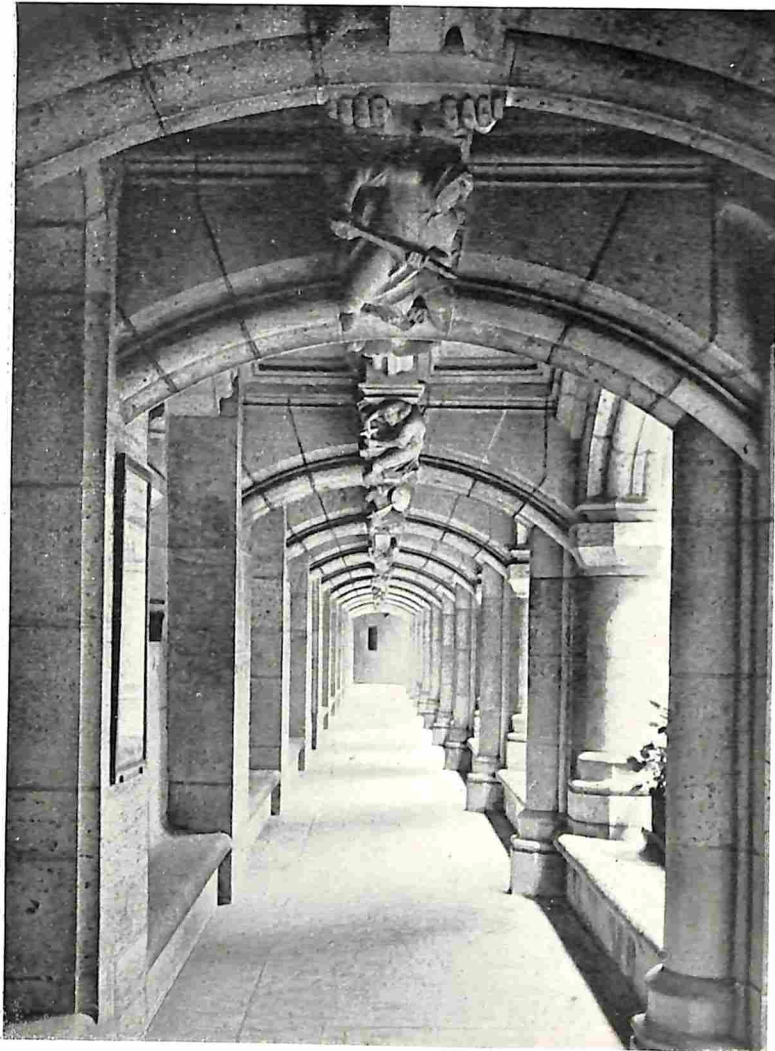
EEUWEN lang bloeide in Japan de feudale macht. De keizer, hoewel volgens de mythen des lands in rechten lijn afstammend van de Godheid, was toentertijd nog slechts een figuur met symbolische beteekenis. Temidden van zijn nederige, haast armoedige hofhouding, leidde hij te Kyóto een roemloos bestaan en het was de Shógun, in naam zijn vazal, die in werkelijkheid in zijn plaats het onbepert gezag in den lande uitoefende. Dai myos, leenmannen „met grooten naam”, zooals hun titel aangeeft, stonden aan het hoofd der districten.

Zelf met despotische macht over hun onderhoorigen bekleed waren zij, op hun beurt, den Shógun onderdanig. Zij regeerden in zijn naam, gesteund in hun beheer door de krijgerskaste, der Samurai, die hen met toewijding diende en met onvoorwaardelijke gehoorzaamheid hun bevelen uitvoerde. Een merkwaardige verschijning is de Samurai in die oude tijden, wier luister sinds verdoofde, maar wier wondere dreigende schoonheid nog ná-licht in veel oude, boeiende verhalen.

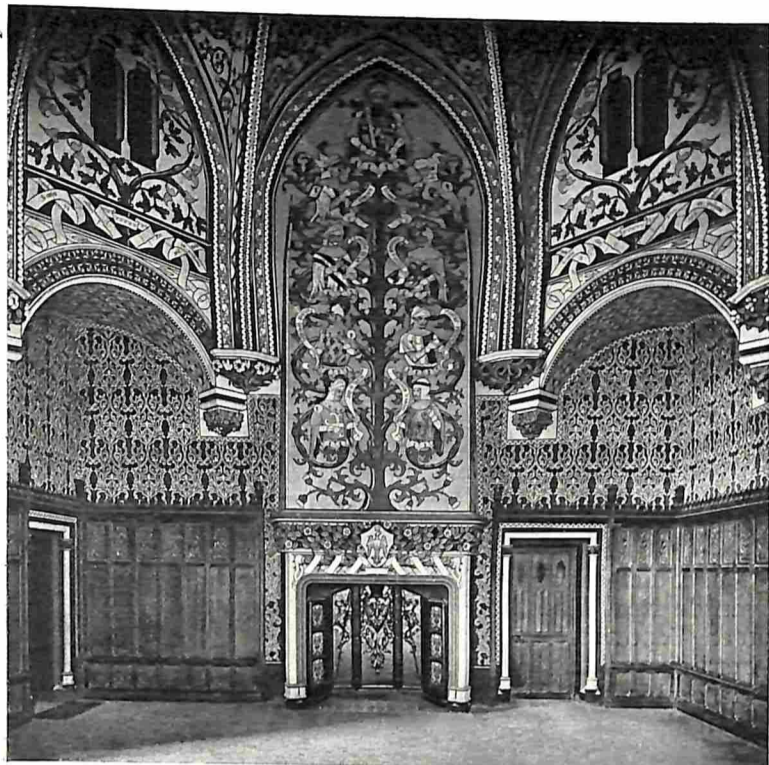
„Trouw aan den meester, tot in den dood,” achtte de Samurai zijn hoogste gebod, en van zijn macht om zich daaraan te houden, levert de geschiedenis overvloedige bewijzen. Met sluwen moed zien wij hem te werk gaan, want het gold voor groote deugd als hij met list en vermetelheid zijn doel wist te bereiken.

Menig oud verhaal getuigt ervan, dat deze beide eigenschappen in een Samurai waren vereenigd.—

Er was eens, in Oud-Japan, een man, die door den Daimyó van zijn district wegens een beganen misslag ter dood was veroordeeld. De executie zou plaats vinden in den tuin van het kasteel van den Daimyó. De Samurai, aangewezen om het doodvonnis te voltrekken, liet den schuldige daarheen brengen en deed hem neerknielen op den zandhoop, begrensd door een ring van stenen, zooals men die nog steeds aantreft in de Japansche landschap-tuinen.

HET KASTEEL VAN PIERREFONDS.
OVERDEKTE GALERIJ LANGS HET BINNENPLEIN.

HET KASTEEL VAN PIERREFONDS.
ZAAL IN DEN CAESARTOREN. BOVEN DE SCHOUW
AFBEELDINGEN VAN KONING ARTHUR EN ZIJN RIDDERS.

Men had den veroordeelde de armen op den rug vastgebonden. Bedienden droegen emmers met water aan en stapelden rijstzakken, met kiezelstenen gevuld, op rondom den knielende, zoodat deze zich ternauwernood meer kon bewegen. De Samurai zag toe op die bezigheden en, daar de schikkingen zijn goedkeuring wegdroegen, maakte hij geen aanmerking.

Plotseling riep de veroordeelde hem toe: — O, heer, het misdrijf, waarvoor ik thans boeten zal, heb ik geenszins bewust gepleegd. Slechts mijn verregaande domheid was er de oorzaak van! Door mijn Karma kwam ik dom ter wereld en ik kon het niet altijd helpen als ik fouten beging. Maar het is zonde een mensch te dooden, omdat hij dom is en dat kwaad zal zeker worden gewroken! Zoo zeker als gij mij doodt, zoo zeker zal ik gewroken worden; uit de wrok die gij veroorzaakt zal de wraak voortkomen en kwaad zal met kwaad worden vergolden". Nu leeft in het verre oosten het geloof, dat de geest van iemand, die sterft met wrok in het hart, wraak kan nemen op hem, die doodde.

De Samurai was op deze mogelijkheid bedacht. Hij antwoordde uiterst vriendelijk; „Wij zullen U toestaan ons schrik aan te jagen, zooveel gij maar wilt — na Uw dood. Het valt echter moeilijk aan te nemen, dat gij meent wat gij daar zegt. — Wilt ge probeeren om ons eenig teken te geven van uw grooten wrok, nadat ik U het hoofd heb afgeslagen?"

„Zeker wil ik dat," antwoordde de man.

„Heel goed," sprak de Samurai, terwijl hij zijn lang zwaard uit de scheede trok, — „ik zal U nu het hoofd afslaan. Daar, vlak voor U, ligt een steen. Tracht in dien steen te bijten, nadat ik U heb onthoofd. Indien Uw toornige geest U kan helpen om dat te doen, zult gij menigeen onzer daarmee schrik aanjagen. . . . Wilt ge trachten in den steen te bijten?"

„Ik zal er in bijten!" riep de man in hevigen toorn uit. „Ik zal er in bijten! Ik zal. . . ." Een flikkering, het zwaard suist door de lucht, een licht gekraak — een doffe slag: het gebonden lichaam zakte op de rijstbalen — twee stralen bloed spoten op uit den kaal geschoren nek; — en het hoofd rolde op het zand. Traag rolde het naar den steen: dan, plotseling opspringend, nam het den bovensten rand tusschen de tanden, beet er in met wanhopige kracht en viel levenloos neer.

Niemand sprak; verstijfd van schrik keken de dienaren hun meester aan. Uiterlijk was hij kalm. Hij strekte zijn zwaard uit in de richting van den dichtstbijstaanden dienaar, die met een houten schepper water uitgoot over het lemmet, van het gevest tot aan den punt en daarna het staal zorgvuldig eenige malen afdroogde met bladen zacht papier. En zoo eindigde het ceremonieele gedeelte van het incident. —

Maandenlang leefden zij, die het vonnis hadden helpen voltrekken, en ook de andere bedienden van het kasteel, in onophoudelijke vrees voor het bezoek van den geest. Niemand onder hen twijfelde er aan, dat de voorspelde wraakneming

plaats zou vinden, en hun bestendige vrees maakte dat zij veel hoorden en zagen, wat niet bestond. Zij werden bevreesd voor het geruisch van den wind in de bamboe — zelfs voor het beweeg van schaduwen in den tuin.

Ten slotte besloten zij, na een gezamenlijke beraadslaging, hun meester te verzoeken een Segaki of dooden-mis te doen opdragen voor den wraakzuchtigen geest.

„Totaal overbodig" — zeide de Samurai, toen zijn eerste dienaar hem den algemeenen wensch had voorgedragen—. „Ik begrijp heel goed, dat de zucht naar wraak van een stervende reden tot vrees kan zijn. Maar in dit geval is er niets te duchten."

Smeeënd keek de dienaar zijn meester aan en aarzelde de reden te vragen van deze opzienbarende mededeeling. De Samurai had een vermoeden van dien onuitgesproken twijfel.

„O, de reden is eenvoudig genoeg", sprak hij. „Slechts de allerlaatste wil van den kerel had gevaar op kunnen leveren. Toen ik hem echter uitdaagde om mij dat teeken te geven, leidde ik zijn gedachten af van de begeerte naar wraak. Hij stierf met het stellige voornemen in den steen te bijten; dat voornemen kon hij dan ook verwezenlijken en meer niet. Al het overige moet hij hebben vergeten. — Daarom behoeft gij U over deze zaak verder niet angstig te maken."

En inderdaad, de veroordeelde viel niemand lastig. Er gebeurde in het geheel niets.

Zoo wist een Samurai door sluwheid en tegenwoordigheid van geest het bevel zijns meesters uit te voeren en tevens de betrokkenen voor de kwade gevolgen ervan te behoeden.

WIELEWAAL.

Gleed ooit door de boomen een glanzender straal,
Als de juichende roep van de wielewaal?
Zoo plots als de zon door de wolken schiet
Zoo vonkt mij een vreugd' om zijn koninklijk lied.

Te blauwer de hemel, te groener het bosch
te blijder de wereld in lentedos.

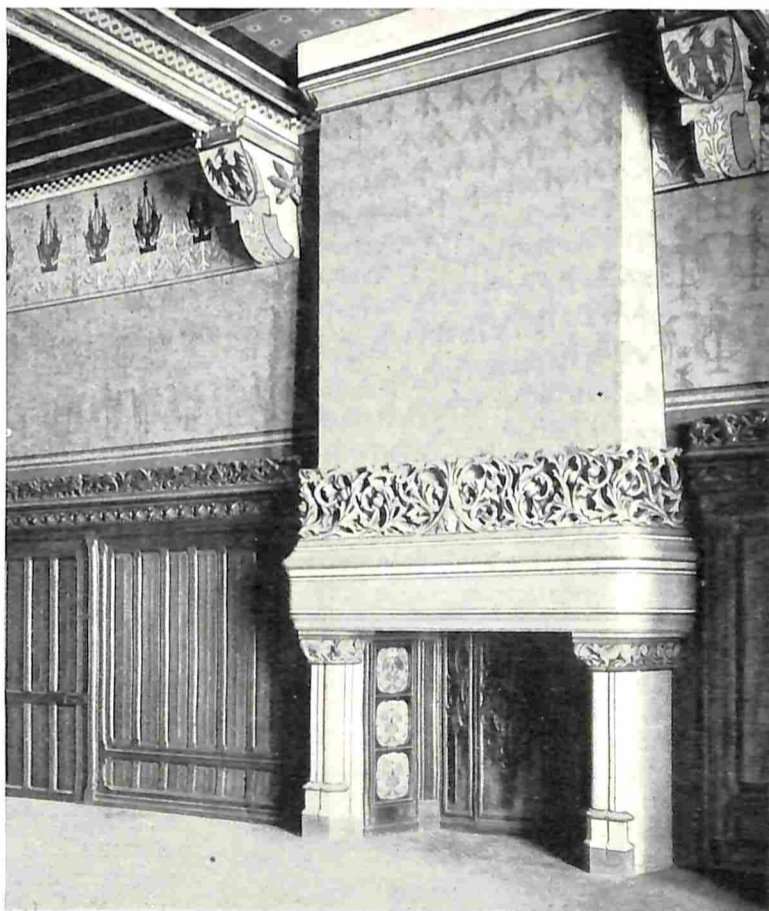
Hoe straalt hij zijn wijzen als bloemen in 't rond,
Slechts zelden, dat iemand hem rustende vond. —

Zoo geel als de brem is zijn glanzende borst
Wél onder de vogels geboren een vorst. —

Door velden en bosch gaat hij roepende om,
Nooit blijder een lach in de luchten klom.

Nu van ver, dan nabij, maakt de stilte hij buit,
Wielewaal, glanzende, goudene guit.

A. C. V. D. B.

HET KASTEEL VAN PIERREFONDS.
SCHOUW IN DE WERKKAMER DER SLOTHEEREN (DONJON).

Foto C. Steenberg.

O. L. VROUWEN BEDSTROO.

O. L. VROUWEN BEDSTROO.

IN verschillende landen en streken worden verschillende kruidsoorten met dezen naam aangeduid, zooals het bekende St. Janskruid „*Hypericum perforatum*” of „Jaag den duivel” en het zoogenaamde echte Walstroo of „*Galium verum*”, terwijl er bij ons meestal onder verstaan wordt het welriekende Walmeester of „*Asperula odorata*”, behorende tot de familie der Rubiaceën. De naam *Asperula* — van „asper”, d. i. ruw — houdt verband met de omstandigheid dat de vruchten met haakvormige borstels bezet en de bladen stekelpuntig zijn, terwijl „*odorata*” welriekend beduidt.

In Duitschland wordt „Waldmeister” in het voorjaar verzameld, ten einde er den meiwijn mee te kruiden; ook leggen de vrouwen het in de linnenkast tusschen het goed, ten einde er een aangename geur aan te geven.

Reeds Rembertus Dodonaeus, († 1585) de beroemde plantkundige en lijfarts van keizer Maximiliaan II, vermeldde de gewoonte, Waldmeister in den wijn te doen, teneinde „het hart blij en den lever gezond” te maken. Ook gewaagt de kruidkundige John Gerard, in een uitgave van 1696, van dit gebruik en zegt dat men de plant zoowel Hartekruid als Leverkruid noemt. De naam Waldmeister schijnt van betrekkelijk recenten datum te zijn, terwijl men vroeger sprak van Mosch, waarnaar wellicht het Möschepest genoemd is, dat, volgens Theodor Fontana's „Wandeltochten door Brandenburg”, in Rheinsberg eens werd, of misschien nog werd.

Soms geeft het volk er den naam „O. L. V. Bidstroo” aan, daar de vertakte stengels met de kranstandige blaadjes naar men wil, in ouden tijd bij de kloosterlingen, onder het bidden, de plaats zouden vervuld hebben van de latere paternosters. Vaak werd een bundeltje van het kruid, dat reeds in de achtste eeuw als „O. L. V. Bedstroo” vermeld wordt, bij vrouwen, die de geboorte van een kindje tegemoet zagen, in bed gelegd, ten einde haar barensnood te verlichten. Dit oud gebruik doet ons aanstonds verband zoeken tusschen „het gezegend kruid, zooals Nic. Beets ergens zegt, waarop, naar de Christelijke sage, het kind Jezus door zijn Moeder, tijdens de vlucht naar Egypte, zou ter ruste gelegd zijn”, en de Germaansche Freya, aan wie onze Vrijdag zijn naam ontleent, dezelfde als de Romeinsche Venus, die als beschermster van liefde, echt en geboorte gold. Toen later verschillende functies van Freya en Holda op Maria overgingen, werd o. a. het Frigjargras tot Mariagrass en *Asperula*, oorspronkelijk aan de Germaansche godin gewijd, werd tot Mutter Gottes Stroh, waarvan de kinderen te Aalst en Dendermonde en elders, als zij het kruid plukken, zeggen, dat „O. L. Vrouwe er op geslapen heeft”, tijdens haar moeilijke tochten over het gebergte. Volgens een oude legende heeft een der plantjes, welke als O. L. V. Bedstroo aangeduid worden, het leven van Maria gered. Als kind n.l. zou zij met eenige meisjes uit Nazareth naar de bergen zijn getogen om in de hoogte bloemen te plukken. Vroolijk als kinderen zijn, stoeide en danste het jonge volkje, totdat allen moe gespeeld waren en huiswaarts keerden. Alleen de kleine Maria bedacht dat zij nog geen tuiltje voor haar moeder had en bleef achter om een handvol van de mooiste bloemen te plukken. Eerder dan zij vermoedde, viel de schemering in, zij raakte van het rechte pad af, dwaalde, terwijl het al donderder werd, angstig rond, totdat vermoeidheid en slaap zich van haar meester maakten. Bij

het aanbreken van den dageraad ontwaakte het meisje met een hevigen schrik, zij had den nacht doorgebracht aan den rand van een diepen kloof. Aan het, den afgrond omzoomende kruid met zijn harde stengeltjes had de kleine het te danken, dat een groot onheil voorkomen was.

Het groot gevaar bespeurende, waaraan zij, als door een wonder, ontsnapt was, streek zij, uit innige dankbaarheid, haar handje over de plantjes, waarbij zij de teere vingertjes verwondde, zoodat er eenige bloeddruuppeltjes van het eene halmpje op het andere vielen. — Abraham Munting zegt in zijn, in 1696 uitgegeven, „Beschrijving der Aardgewassen”, dat hem van *Galium* drie soorten bekend zijn, n.l. *G. album*, met witte, *G. luteum*, met gele, en *G. flore rubro*, met roode bloempjes. — Sedert prijken de plantjes met kleine, roodachtige bloempjes en dragen zij den naam Mariagrass of ook wel Unser Frauen Bettstroh. F. W. DRIJVER.

EEN PRACHTIGE VASTE-PLANT.

Voor het eerst zag ik haar op de Grootte Plantenkeuring van de Ned. Maatsch. v. Tuinbouw en Plantkunde, die den 10en September 1915 in den Dierentuin te 's Gravenhage werd gehouden. Zij was ingezonden door den heer B. Ruys van de kweekerij Moerheim te Dedemsvaart en trok zeer terecht de aandacht van liefhebbers en van kweekers.

De *Thalictrum dipterocarpum* is dan ook een bijzonder sierlijke plant en heeft sindsdien overal haar weg gevonden. Geen verzameling van vaste-planten ziet men, of men treft haar er bij aan en geen wonder, want zij is voor verschillende doeleinden geschikt.

Deze *Thalictrum* behoort onder de nieuwere planten. Zij werd door Abbé Delavay uit Yun-nan in Frankrijk ingevoerd, door A. Franchet in 1886 in het „Bulletin Soc. Bot. de France” op pag. 308 beschreven en in 1889 in „Plantae Delavayanae” op tab. 2-3 afgebeeld. Vreemd is, dat zij nooit afzonderlijk ter keuring schijnt aangeboden te zijn en dan ook op de lijst der bekroonde planten niet voorkomt, hoewel zij een Certificaat 1ste klasse zeker waard is.

Het blad van deze *Thalictrum* heeft weinig of niets om het lijf, des is te mooier zij echter, wanneer zij in bloei staat. Haar bloemen toch staan tot lange pluimen vereenigd, die ruim $\frac{1}{2}$ M. lang worden, ieder bloempje heeft een doorsnede van 1 tot $1\frac{1}{2}$ c.M., haar kleur is purpurrose, waartegen de goudgele meeldraden prachtig afsteken. Aan iedere bloempluim komen een zeer groot aantal bloempjes voor, zooals de afbeelding op de volgende bladzijde duidelijk toont; zij staan op zeer dunne steeltjes en maken daardoor een zeer sierlijken indruk. De geheele plant bereikt een hoogte van 1,25 tot 1,50 M.

De kultuur van deze *Thalictrum* is gemakkelijk. Zij verlangt een voedzamen, goed bewerkten en niet al te zwaren grond en een open, zonnige standplaats. Zij is gebleken hier te lande goed winterhard te zijn, vooral, wanneer zij in een niet te kouden of natten grond staat. De voortkweeking gaat gemakkelijk door scheuren of door zaaien.

De *Thalictrum dipterocarpum* is een plaats op ieder boordbed waard, te meer, daar haar bloemen ook voor snijbloemen bijzonder geschikt zijn en in water gezet lang frisch blijven.

E. TH. W.

Rijzen voor zeemanskwartier.

Het is hier de plaats niet om een overzicht te geven van de indeeling der wachten aan boord van zeilschepen en de wijzigingen, welke leven en bedrijf aan boord der grootestoomschepen daarin gebracht hebben. Gehandhaafd bleef veelal het gebruik om de nieuwe wacht, de „wacht te kooi”, te doen wekken door een man der aftredende ploeg en het woord „kwartier” voor „wacht” bleef ook in leven. Nog kent men den ouden roep van: Rijzen! 't is kwartier! en zoowel aan boord van Duitsche als Hollandsche schepen werd dat steeds gevolgd door: In Gods naam! Oudtijds, toen men meer zong bij den arbeid, geschiedde de aflossing ook zingend en uit het midden der 17e eeuw vonden we het volgende zeer mooie lied opgeteekend, dat oor en hart van den Hollandschen zeeman ook niet voorbijgegaan zal zijn:

Kwartier, kwartier! wilt mij verstahn,
Ein ander kwartier mut waken gahn,
Gott vorlehn uns sijnen Frede,
Glück und beholden Reisz darmede!

Gott bewahr dit gode Schip,
Vor einigen Ungelück,

Vor See, vor Sand, vor Führ, vor Strand
Vor den bösen Höllschen Vijand!

Gott laht den schipper lange leven,
Wen he uns wert den Brandwin gewen,
Gott geve ehm Guds tho aller Stund!
Dat wünsch ick ehm von Harten Grund! G.

WONDERE VERHALEN UIT DE WILDE NATUUR

DOOR
F. ST. MARS.

(Geautoriseerde vertaling van S. J. Barentz—Schönberg)

VII. DE PARASieten (Slot).

TOEN vielen beide op de Parasiet aan; en het glui-
pende, glijdende neerstrijken dezer vogels is niet om
mee te spotten.

Een half uur later voegde de koekoek zich bij haar
mannetje. Hij herkende haar nauwelijks. Zij zag er neer-
slachtig en kaal uit, alsof zij midden in den ruitijd was.
Dat kwam ervan als men zich bemoeit met het nest van den
grauwen klauwier.

Ik weet niet zeker wat er van het ei terecht kwam — de
koekoek weet het ook niet. Het hindert in elk geval niet veel
voor ons verhaal. Wat ons wel belangstelling inboezemt
is het lot van het eerste ei, waarvan zij reeds het een en
ander hebt gehoord.

Tegen den tijd, dat de moeder ruzie had met de grauwe
klauwieren, werd dit eerste ei uitgebroed. Alle vogels, die
in nesten worden uitgebroed, zien er vreemd uit. Deze vogel,
deze koekoek, was afschuwelijk om aan te zien — een gelei-
achtige klomp met een bek, een soort van wrattige, ver-
wongen, kabouterachtige massa.

Hoe eenige vogel, die niet krankzinnig was, dit monster
als een van haar eigen kinderen kon beschouwen, is onge-
loofelijk; maar de bastaard nachtegaal deed dit.

Toen ging zij weg om voedsel te zoeken voor het onding.

Tot dien tijd had de nieuwe Parasiet minder tekenen
van leven gegeven dan een luiaard. Plotseling echter was
het, alsof er leven ingeblazen werd met een fietspomp. Het
leefde niet zoozeer als wel dat het trilde. Trilde over zijn
heelen rug, krampachtig, tot het bleek dat het niet door
vlooiën werd gebeten, maar dat de aanwezigheid der
eieren het hinderde. Daar het veel te groot was voor het
heele nest, kan dit iemand nauwelijks verbazen.

Toen de eerste kramptrekking was afgelopen, viel het
monster achterover en werd weer gelei, en een van de eieren,
die het gedeeltelijk naar den kant van het nest had gedrongen,
rolde in een kuiltje dat de jonge koekoek achter op zijn rug
had. Blijkbaar was dit kuiltje hier voor een doel. Het „jeuken”,
als men het zoo mag beschrijven, de afkeer iets tegen zijn
lichaam te voelen, voornamelijk tegen zijn rug, was daar
met een doel. Het heele zaakje was daar trouwens voor een
duivelsch, goed uitgewerkt plan, want beide dingen ver-
dwenen, toen zij aan hun doel hadden beantwoord.

Wat thans volgde was verbazend. Niet zoodra was het ei
in het genoemde kuiltje gerold of de jonge Parasiet werd
razend en volkomen krankzinnig. Het was verbluffend te
zien hoe die half doode klomp leven — niet meer, let wel,
dan een uur of twee oud — eensklaps delirium kreeg.

De bastaard nachtegaal, die juist op dit oogenblik thuis
kwam, hing hijgend aan den rand van het nest. Haar man-
netje, dat haastig aankwam, worstelde heldhaftig met een
grootte, verontwaardigde rups, maar liet zijn buit vallen
en voerde op den dichtstbijzijnden tak een dans uit als op een
heete plaat. Nooit in hun heele, korte leven hadden zij zulk
een kuikentje gezien.

Het bleek echter spoedig dat er methode school achter
dien kinderlijken waanzin. Want het kroop op den rand
van het nest, den heelen tijd trekkend als iemand in doods-
strijd; en bij elken ruk werd het ei omhoog geworpen, en
steeds hooger gerukt en gedrukt. Ten slotte, toen de jonge
maniac op het punt scheen te barsten, kwam een laatste
trilling. Het stond overeind — ja, dat deed het werkelijk —
stond overeind en sloeg met zijn stompjes van vleugels,
op het randje van het nest. Het gaf een grooten, wringenden
ruk, het ei viel met een lichten slag op den grond, de bastaard
nachtgalen schreeuwden, en het monster rolde weer hals
over kop in het nest en bleef als dood liggen — onbeweeglijk,

vormeloos; afschuwelijk; precies zooals het in het begin
was geweest . . .

De bastaard nachtegalen gaven haar te eten — en hier-
voor verdienden ze eigenlijk vermoord te worden, nu hun
eigen gebroken ei duidelijk zichtbaar op den grond lag —
en de Parasiet verslond alles, en piepte om meer, meer en
nog meer. Toen vertrokken zij om de rupsen en de maden
een ongemakkelijk tijdje te bezorgen.

En de Vergiftige, de adder, kroop naar buiten en slurpte
op wat er van het ei was overgebleven, en wachtte op meer.
Zij kreeg meer.

Niemand zag hoe de rest van de eieren verdween; maar
telkens wanneer de ongelukkige bastaard nachtegalen met
voedsel beladen terugkeerden, zagen zij de Vergiftige in de
zon opgerold liggen met een wetenden, voldanen blik in haar
lidlooze oogen, en de Parasiet baby onbeweeglijk en hijgend
op den bodem van het nest. Ook vonden zij telkens een ei
minder in het nest, tot er geen eieren meer waren overge-
bleven — alleen maar de koekoek, die groeide als een paddestoel.

Dag aan dag groeide die Parasiet, het nest om zoo te zeggen
overvullend, en heelmaal plat trappend. Dag aan dag
werkten de arme, misleide idioten, de pleegouders, harder
dan eenige slaaf om den onverzadelijken muil van het monster
te vullen. En waarvoor? Om u te dienen, om een nieuwen
vloek voor hun soort groot te brengen — alsof die soort niet
reeds overloden was met vloeken.

Eens kwam een muis, die het vorige jaar een heerlijk maal
had gedaan met een jong van diezelfde bastaard nachtegalen,
om er weer een te halen. Zij trippelde voorzichtig over de
twijgen, haar kleine, zwarte oogen glinsterden als kralen,
en zij neuriede met een bevend hoog stemmetje. Niemand,
die de sierlijke gratie van het geheel — van het glanzende
bijna zilveren velletje tot de kleine, handvormige pootjes
had gezien — zou geloofd hebben dat het diertje een brutale
bandiet was.

De wensch loopt de uitvoering vooruit — soms. Zij ging
overeind zitten. Zij keek in het nest, of liever in hetgeen
haar een hol toescheen en het was niet het nest, maar de wijd
open bek van onzen koekoek, die wachtte tot hij eten kreeg.
Toen — wel, toen viel de muis achterover en maakte snel
dat ze weg kwam. En dat was beter dan wanneer ze voor-
over was gevallen in den open bek van den parasiet; hoe
men het ook beschouwt.

Nu hebben fotografieën doen zien en geleerden geschreven,
al wat er te vertellen viel omtrent het leven van een jongen
koekoek, grootgebracht door bastaard nachtegalen en andere.
Niemand echter heeft ons verteld wat er gebeurt nadat de
pleegouders zijn afgeschud als een paar oude schoenen, en

Foto C. Steenterg.

EEN PRACHTIGE VASTE PLANT.
THALICTRUM DIPTEROCARPUM.

de koekoek voor den winter naar het zuiden trekt; misschien weet niemand het. Het is juist met dit gedeelte van het leven van een koekoek — of een deel van dit deel — dat wij ons nu zullen bezighouden.

Toen de koekoek had ontdekt dat zij een wijfje was — d. w. z. tegen den tijd dat de zwerfgeest, het erfdeel van haar soort, zich van haar meester maakte — vertrok zij. Niemand zag haar heengaan, en iedereen, van de eekhoortjes, wier sluimering werd verstoord door haar onophoudelijk gejeengel, tot de rupsen toe, was zeer dankbaar toen ze was verdwenen.

In dien tijd kon onze Parasiet honderd mijlen vliegen zonder een veertje van zijn plaats te doen gaan. Zij vloog niet hoog — de koekoek vliegt niet op groote hoogte als zij trekt — maar was een van een groot leger van koekoeks, die dribbelden — als ik dezen term mag gebruiken — van bosch tot bosch, van heuvel tot heuvel, over de heele lengte van Engeland heen. Zij vloog langzaam, eenigszins als een ietwat zwakke duif, en als zij ieder bosch verliet en fladderde over een dal, wist zij dat zelfs dan een andere koekoek of koekoeks in het bosch kwamen, den onzichtbaren weg achter haar volgend.

Op deze wijze vormde zij een schakel van een uit vele schakels bestaande ketting, die zich uitstreckte van Engeland naar Afrika. Zoo trekken de koekoeks, stil, sluipend, bij druppels, om zoo te zeggen uit het land, als samen-zweerdere — wat ze ook zijn, en wel van de ergste soort — die een huis verlaten, waar ze een geheime bijeenkomst hielden. En hetzelfde kan men opmerken in iederen nazomer, als men op een heuvel staat in de lijn van hun vlucht, en ziet hoe zij elkander steeds volgen van heuveltop tot heuveltop, als reizigers, die seinpalen volgen.

Nu gebeurde het dat juist voor zonsondergang — de nachten werden toen koud en de koekoeks, die niet van koude houden, begonnen zich te haasten — nog drie koekoeks de Parasiet inhaalden. Zij begroette ze volstrekt niet met enthousiasme, maar volgde gestadig haar weg, wetend dat zij niets goeds — of voedsel — kon krijgen van een soort dat nooit iets dan kwaad had gedaan. Zij zag ook duidelijk maar zonder eenig genoegen, dat, terwijl twee de koekoek-mannetjes waren, de derde een verzuurd, oud wijfje was; en wijfjeskoekoeks kunnen elkander ongeveer even goed lijden als twee katten. Maar wat opmerkelijker was — en men kon niet verwachten dat de Parasiet dit oplette — de oude dame had een enkele witte veer op haar vlek — een soort van familiemerk. Nu had, door een vreemden samenloop van omstandigheden, de Parasiet ook zulk een witte veer op hetzelfde deel van haar eigen vleugel. Bovendien waren zij ook in andere opzichten gelijk, wat alleen een koekoek kon hebben opgemerkt — in hun buitengewoon kwaadaardig humeur, in een eigenaardige manier om als ze niet in hun humeur waren hun langen staart ietwat opzij te zwaaien, en in hun voorliefde voor een bepaalde soort rupsen. Zij hadden moeder en dochter kunnen zijn. Dit waren zij ook werkelijk, ofschoon geen van beide het wist.

Het was bijna donker, toen zij een kale heuvelrij overstaken en trokken naar een klein boschje, waarvan alle, die er tevoren reeds geweest waren, wisten, dat er veel voedsel te vinden was. En op datzelfde oogenblik kwam de oude koekoek, volstrekt zonder eenige waarschuwing, naast haar

dochter vliegen, en schoot op haar toe als een duivel. Blijkbaar had zij bezwaar, dat nog een wijfjes koekoek de reizigersrustplaats, zooals men het kon noemen, met haar deelde; of misschien zag zij de groote bekoorlijkheden van den jongeren vogel. Hoe dan ook, zij beging een vergissing: voor de tweede maal, geloof ik; en voor de laatste maal in haar leven — dat weet ik zeker. Er is weinig plaats voor vergissingen in de wildernis: zij zijn niet goed voor de gezondheid.

De jongere vogel verwijderde zich zonder verdere rede-neering, haar moeder brommend en met vollen stoom zoo vlug mogelijk — haar beste beentje voorzettend — achter haar aan. Zij schoot over dien heuvelrand, die parallellopende strepen trok over het gloeiende rood der ondergaande zon. Plotseling, zonder op te houden, maar met verbazende vlugheid, sprong de jonge vogel, als het ware, omhoog onder het vliegen. Het was alsof zij een bliksemsnelle vliegende sprong had gemaakt.

En de oude vogel bleef doodstil — letterlijk doodstil — in volle vlucht, duikelde om met een scheurend geluid, en zoo plotseling alsof ze tegen een steenen muur was terecht gekomen. Dit was ze niet, maar ze had een telegraafdraad geraakt, hetgeen wat haar betref op hetzelfde neerkwam. De gespannen draad, plus de vreeselijke snelheid, bleek een uitstekende guillotine.

Toen ging de Parasiet naar het boschje om te slapen, en haar ongelukkige moeder ging naar een... bosch waar de slapers nooit ontwaken en de naam van dit woud is — Vergetelheid.

(Wordt vervolgd).

De voorm. Kleine- of Lieve Vrouwe kerk te Edam.

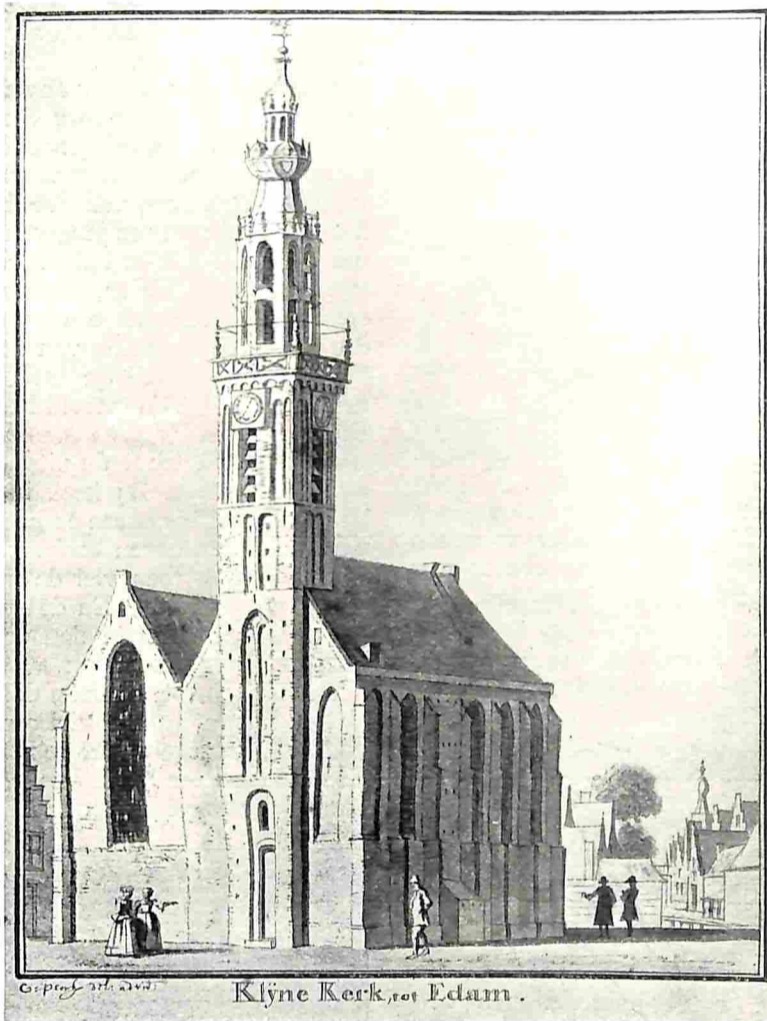
DE voormalige kleine kerk te Edam, aan de H. Maagd toegewijd, schijnt oorspronkelijk de kerk van een Begijnhof te zijn geweest, en in den aanvang der 15de eeuw te zijn gebouwd; het was, zooals uit onze afbeelding blijkt, een tweebeukig gebouw; de zijbeuk zal echter later tegen het kerkje zijn opgetrokken. Zeker is het achtkante bovendeel van den toren van later datum, evenals de balustrade

van het vierkant onderstuk, wellicht van omstreeks 1500. Het achtkant werd in 1562 verrijkt met een klein carillon, een der oudste nog bestaande van ons land, waarvan de gedeeltelijk buitenhangende klokken (vreemd dat onze tekenaar — zie het prentje — ze heeft weggelaten) zeer tot het schoon van den toren bijdragen, en zijn sierlijke lijnen iets speelsch geven. De mooie peervormige spits, een bijvoegsel uit de 17de eeuw, verfraait ook niet weinig het geheel.

Was deze in den loop der eeuwen tot zijn tegenwoordige schoonheid gegroeide ranke toren wel het sieraad van het kerkgebouw, toch moet het betreurd worden, dat de kerk zelve in 1883 grootendeels is afgebroken; slechts een gedeelte van het schip, uitgebreid met eenige weinig-fraaie toevoegsels, bleef staan, en werd tot school ingericht. En wat zich thans aan den voet van den toren aan ons oog vertoont, past wel heel weinig bij Edam's fraaiste monument, dat het silhouet der stad zoo pittig verrijkt.

Maar laat ons dankbaar zijn, dat tenminste deze toren behouden bleef.

A. L.

DE VOORMALIGE KLEINE OF LIEVE VROUWE KERK TE EDAM, WAARVAN NOG SLECHTS DE SIERLIJKE Toren IS OVERGEBLEVEN.

Naar de teekening van C. Pronk.